

СТАНОВИЩЕ

От: проф. д.н. Любомир Димчев Стойков, преподавател в УНСС

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, професионално направление 3.5. *Обществени комуникации и информационни науки.*

Основание за представяне на становището: Заповед №527 от 11.03.2022 г. на зам.-ректора по НИД доц. д-р Михаил Мусов

Автор на дисертационния труд: Ивайло Бойков Диманов

Тема на дисертационния труд: „Динамика на сатиричните похвати в българския периодичен печат преди и след 1989 г.“

1. Информация за докторанта

Ивайло Диманов е роден на 6 март 1956 г. в София. Магистър е по българска филология и докторант в катедра „Медии и обществени комуникации“ в УНСС. Темата на дисертационния му труд е "Динамика на сатиричните похвати в българския периодичен печат преди и след 1989 година" с научен ръководител проф. д.н. Любомир Стойков. Работи като журналист последователно във в. „Народна младеж“, редактор във в. „Пулс“, заместник-главен редактор на в. „Земя“, главен редактор на вестниците „Арт“ и „Quo vadis“, на списанията „12 ½“, „Виж“ и „Световете“. Управител е на издателска къща „Алтер Его“. Има стотици публикации в българската преса и в онлайн медиите. Автор е на 12 книги с поезия, белетристика, театрална критика. Превеждан е на 7 езика.

Лауреат на национални и международни литературни отличия. Член на СБЖ и СБП. Участвал е две години в работата на Националната комисия по журналистическа етика. Към 2019 г. е член на Управителния съвет на СБЖ и председател на Комисията по професионално-творческите въпроси в Съюза на българските журналисти.

Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е съобразен с научните и законови критерии и съдържа 4 глави, увод, заключение, справка за научните приноси, бележки, библиография, научни публикации по темата на дисертацията и приложения в общ обем от 225 страници.

Уводът на дисертационния труд акцентира върху амбицията на докторанта да покаже ролята на медийния смях за социалното здраве на българското общество. Ясно е формулирана основната авторова цел: да се разкрие и аргументира ключовата роля на комуникативността в съвременната сатира чрез анализ на доминиращите хумористични форми - анекдоти, фейлетони, пародии, карикатури. А това, както пояснява Ивайло Диманов се свежда до намерението да се навлезе смело в неизследвани територии на хумора, да се обоснове жанровото и тематично многообразие на смешното в медийното пространство, да се проследи динамиката на трансформациите в печатния хумор, да се систематизират приликите и отликите в социо-лингвистичния ракурс на динамиката. Коректно са формулирани и водещите задачи – обзор на хумора и сатирата в медийното многообразие, мониторинг на тенденциите в политическия хумор във времето и най-вече в контекста на промените, емпирично проучване на функциите на хумора и сатирата и изследването на езиковите похвати и тактики в условията на цензура. Прецизно са

очертани обектът и предметът на труда, методиката, както авторовата теза и хипотезите в изследването.

Първата глава „Жанровата система на хумора и сатирата в периодичния печат“ е посветена на основните групи хумористични и сатирични жанрове; на дефинитивния конструкт и отликите между хумора и сатирата; на особеностите на конкретния хумор, както и на намирането на верния отговор на въпроса „На какво се смее българинът - вчера, днес и утре?“. Компетентно и категорично е интерпретирана епиграмата, респ. ракурсите на поетическото остроумие, словесната изящност и многообразието на сатиричната поезия, както и баснята - метафоричната мъдрост на вековете. Тук проличава недвусмислено умението на автора да комбинира историческите, литературните и социалните си знания и впечатления. Разгледани са още вицът, като носител на богатите традиции на българския фолклор и героизацията, и дегероизацията на основните типажки в анекдотичния фолклор.

Втората глава „Антропология и функции на печатните медии. Българската периодика преди и след демократичните промени“ е фокусирана върху вестникарското слово, характеристиката и функциите на периодичния печат, динамика и топонимия на сатиричните издания. Отделено е подобаващо място и на обществено-политически резонанс на литературното наследство на българските хумористи и писатели-сатирици. Специален акцент е поставен върху цензурата и автоцензурата, хронологията на похитената истинност, репресиите над българската сатира и етичния кодекс на журналиста.

Третата глава „Характеристика на визуалния хумор в периодичния печат“ анализира появата и развитието на карикатурата в българската периодика и интерпретира особеностите на шаржа, комичния

колаж и комикса.

Четвъртата глава включва резултатите от емпиричните изследвания, които е направил Ивайло Диманов (две на брой). Едното е въз основа на анкета със сто и двадесет респондента, които са диференцирани в две групи (по възраст) и тринадесет затворени въпроси към тях. Второто представлява литературна анкета, направена с шестима много популярни и талантиливи български сатирици: Васил Сотиров, Христо Бойчев, Михаил Вешим, Кин Стоянов, Недялко Йорданов и Георги Кушвалиев. Ценните мнения, изразени в литературната анкета са много добра доказателствена основа за принципите и изводите, които докторантът извежда в своя труд.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати.

Дисертационният труд на Ивайло Диманов извежда редица важни научни и научно-приложни резултати, на два от които се спирам по-долу:

Първо, ясно е очертано значението на смеха в медиите за социалното здраве на българското общество. Задълбочено са анализирани теоретични и практически проблеми в съвременната хумористична преса, като са обобщени важни схващания на чуждестранни и български автори за корелацията „хумор – власт“, „медии – сатира – цензура“ и др. По нов начин е осмислена атаката на хумора срещу недостатъците на политическата власт. Логично авторът констатира, че спад на социалната ефективност на сатиричната журналистика – тенденция към намаляване до изчезване на специализираните издания, все по-слабо влияние върху реципиента и безличен обществен отзвук - обстоятелство, което индикира

срив във влиянието на хумора и сатирата в периодичния печат в периода след демократичните промени в България. Съвсем оправдан е и изводът (резултатът), според който сатиричната журналистика в съвременното медийно пространство е с атрофирани функции и социална стойност.

Второ, вниквайки и обяснявайки възникването на медийния хумор в България, докторантът ясно очертава ролята на цензурата за неговото творческо развитие. Диманов не само излага стегнат обзор на т.нар. „опасни“ теми в българската периодика през разглеждания период, не само посочва мястото и значението на хумористичните издания в родното медийно пространство, но и извежда екстравагантната – на пръв поглед, теза за лечебния ефект на цензурата, която – както той твърди, подобно на змийската отрова в малки дози е полезна. Не е подмината и голямата манипулация, мистификация и спекулация в годините след промяната – изместването и в голяма степен – елиминирането на държавно-партийната цензура с корпоративните интереси на новоизлюпените медийни играчи, собственици и търговци. Ивайло Диманов успешно е очертал и рисковете, и угрозите за свободното слово чрез умела теоретична дисекция на прословутото противоборство цензура и политическа сатира.

3. Оценка на научните и научно-приложните приноси.

Признавам заявените от докторанта научни и научно-приложни приноси в неговия труд, като ще се спра на три от тях:

- За пръв път в българската наука е направен комплексен анализ на динамика-ката на сатиричните похвати в периодичния печат в контекста на неговата социална значимост, свободата на словото и гражданските права.

- По нов начин са интерпретирани хуморът и сатирата в

съвременното медийно пространство, като са обосновани и доказани атрофиралите им социални функции и силно отслабената им обществена значимост.

- **Задълбочените интервюта с изтъкнати български писатели-сатирици съдържат ценен професионален опит**, който може да бъде усвоен и прилаган от съвременните представители на журналистиката и публицистиката, както в печатните, така и в електронните медии.

4. Оценка на публикациите по дисертацията.

Докторантът Ивайло Диманов има публикувани три научни текста по темата на своята дисертация в реферирани и индексирани издания. Две от тях са публикувани в авторитетното научно списание *”Медии и обществени комуникации”*. Третата публикация е научен доклад на тема: *”Хуморът в структурата на обществените комуникации (Трансформации и метаморфози на политическия виц в България)”*, представен на 9 международна конференция на тема: *”Инфраструктура, бизнес и комуникации”*. Важно обстоятелство е, че публикацията му за социалната роля на сатиричната журналистика в България е цитирана в чуждестранен авторитетен научен източник (Современные и исторические проблемы болгаристики и славистики. Сборник статей по материалам

XLIX Международной филологической конференции, посвященной памяти Людмилы Алексеевны Вербицкой (1936–2019). Санкт-Петербург, 2020 г.).

5. Критични бележки, препоръки и въпроси.

В ролята си на научен ръководител на Ивайло Диманов в хода на подготовката на неговия труд съм му давал десетки препоръки и съм отправял множество критични бележки. Сега се въздържам от упреци, тъй като докторантът положи максимални усилия, за да отрази повечето ми бележки и съвети по време на своето обучение. Настойчиво, обаче, му препоръчвам да издаде този труд – било като монография, било като учебно пособие, било като книга, той като по този начин ще запълни една важна ниша в изследванията на българската журналистика и по-специално на нейния сатиричен фронт и сектор.

6. Заключение

Въз основа на написаното по-горе и на убедителния анализ в дисертационния труд, както и на постигнатите забележителни научни резултати, моля членовете на уважаемото научно жури да **присъдят образователната и научна степен „доктор” на Ивайло Бойков Диманов за неговия дисертационен труд на тема: ”Динамика на сатиричните похвати в българския периодичен печат преди и след 1989 г.”, научна специалност”Организация и управление извън сферата на материалното производство”(Медии и комуникации), професионално направление 3.5.Обществени комуникации и информационни науки.**

20 май 2022 г.

Подпис:

Проф. д.н. Любомир Стойков